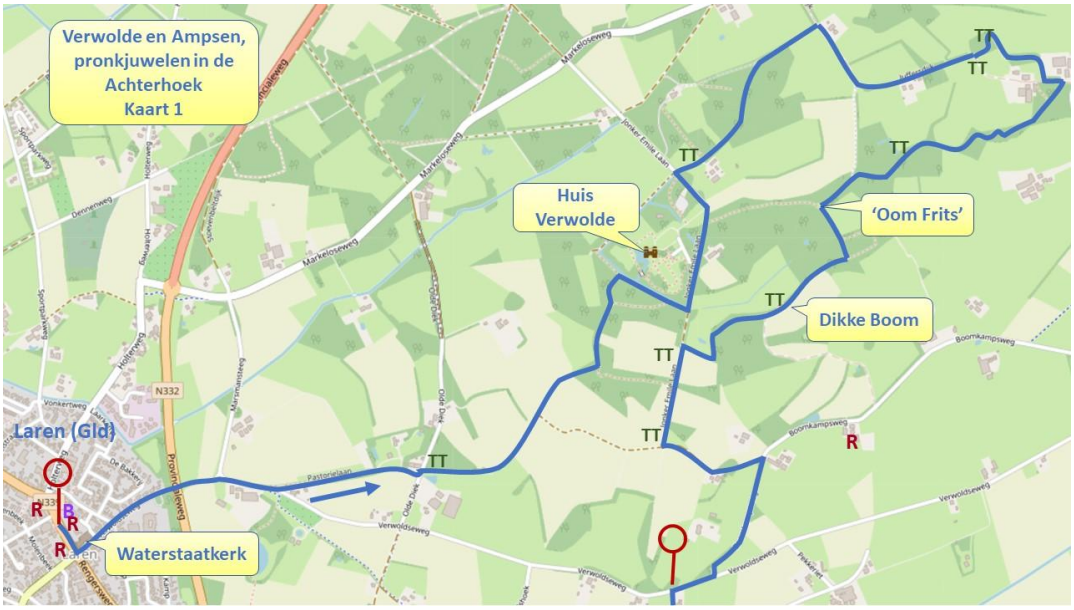
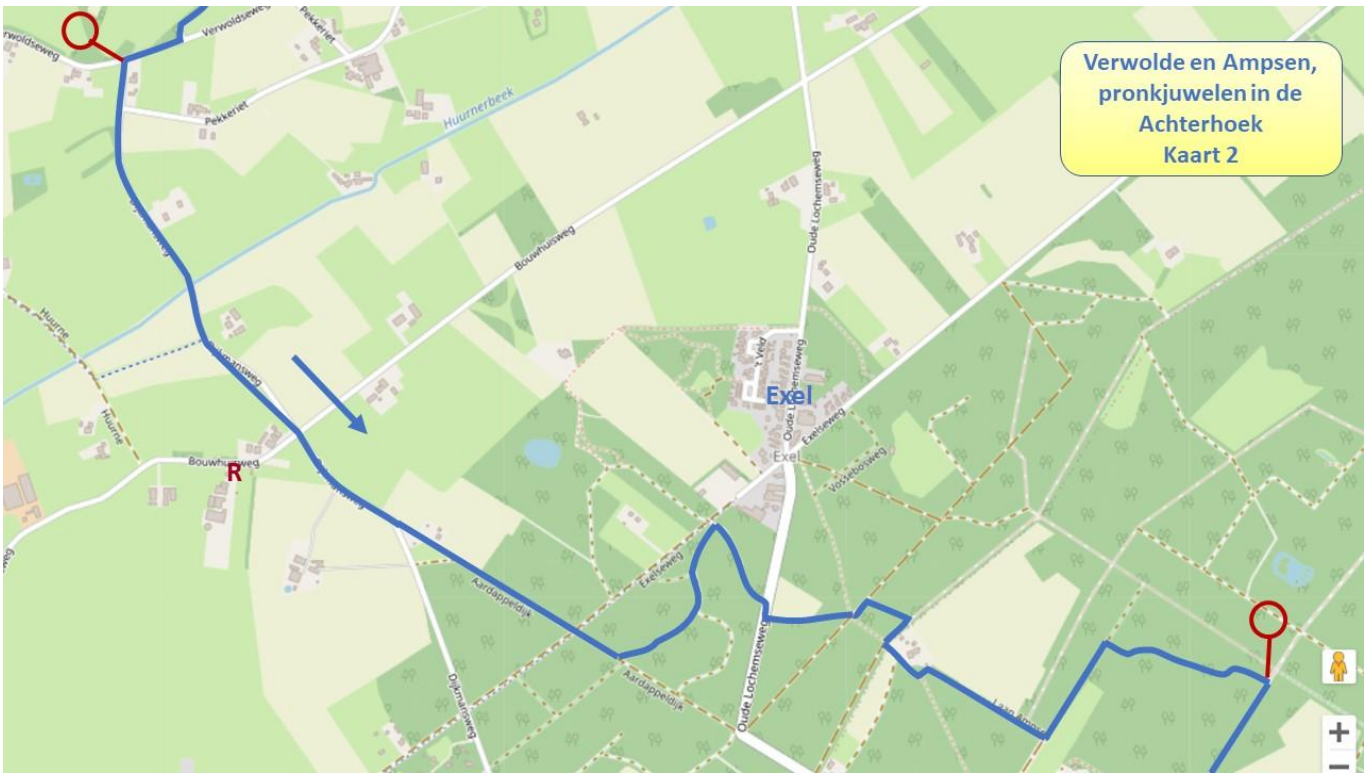
Verwolde en Ampsen, pronkjuwelen in de Achterhoek

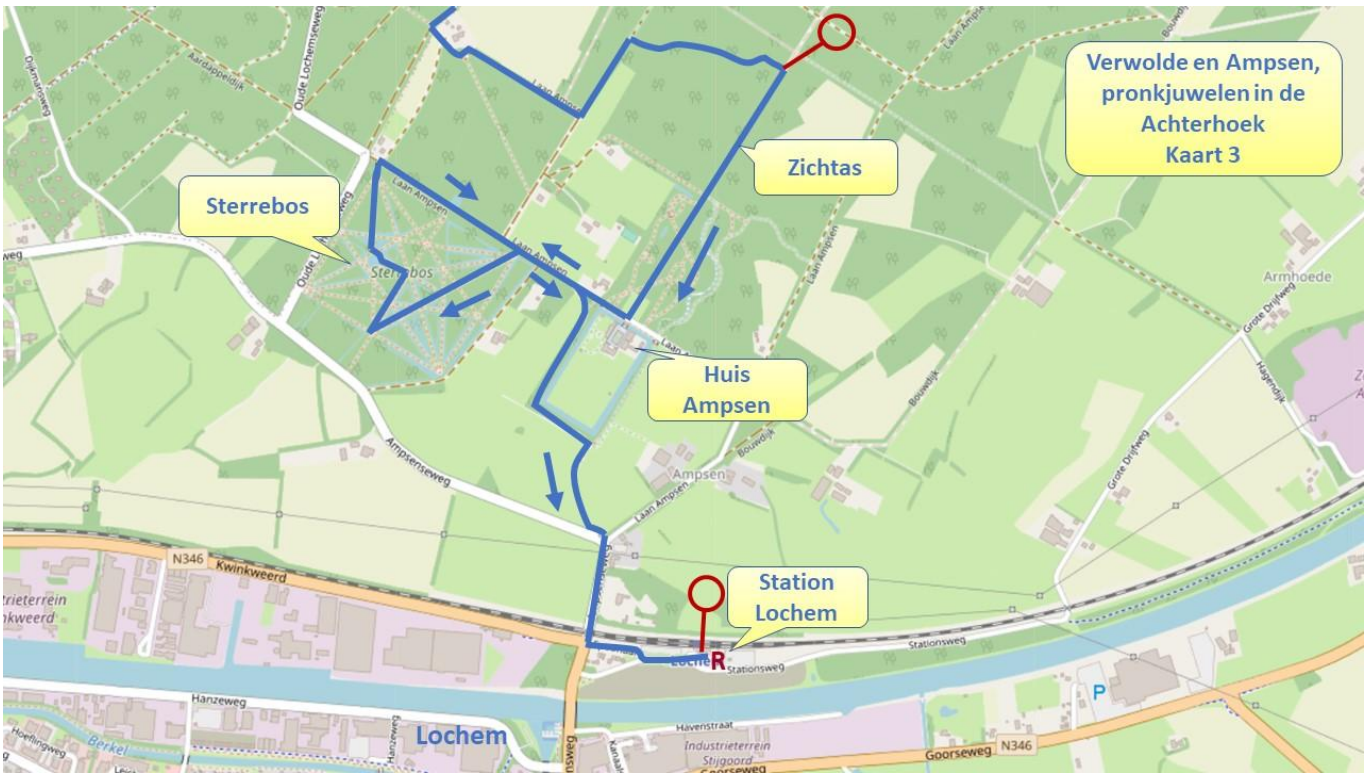
Auteur: Dolf Logemann

Lijnwandeling van Laren (Gld) naar Lochem
De Achterhoek kent van oudsher veel landgoederen en landhuizen. Huizen met allure. Het bezit van zo'n voornaam huis, een havezate of riddergoed, was noodzakelijk om te worden toegelaten tot het regionaal bestuur: de Ridderschap van het Kwartier van Zutphen. Dat bestuur was dus alleen weggelegd voor de superrijken. En als je rijk was én voornaam, dan wilde je dat ook laten zien. Deze lijnwandeling verbindt twee van de meest voorname landhuizen in het noordelijk deel van de regio Graafschap met elkaar. Beide landhuizen en -goederen zijn eeuwenlang in dezelfde families gebleven en daardoor uitstekend bewaard. Dat zult u onderweg zien. De route over de landgoederen loopt vooral over kronkelige zandweggetjes langs akkers en kleine bosjes. Daarbij is Verwolde iets meer kleinschalig agrarisch, de nadruk bij Ampsen ligt op de bosbouw. Heel bijzonder is het nog complete sterrebos op het landgoed Ampsen. De route voert tussen de beide landgoederen door een vrij open agrarisch gebied. U loopt dan over doorgaans rustige landwegen, waar het weinige verkeer overigens hard kan langs razen. De rest van de wandeling maakt dat ongemak ruimschoots goed.

Deze wandeling is het hele jaar de moeite waard, maar extra mooi als de rododendrons bloeien (eind april, mei)

Verwolde en Ampsen, pronkjuwelen in de Achterhoek
Kaart 2
Exel
R

Verwolde en Ampsen, pronkjuwelen in de Achterhoek
Kaart 3
Zichtas
Sterrebos
Huis Ampsen
Station Lochem
R
Lochem
Ampsen
N346
Kwinkweerd
Stationsweg
Goorseweg
Armhoede

Routebeschrijving

NB. In deze routebeschrijving vermelden we - tussen haakjes - consequent de straatnamen, ook als die niet in het veld vermeld staan. Dit omdat deze behulpzaam kunnen zijn bij de oriëntatie op de kaart of bij het vragen naar de juiste weg.

1. Vanuit de bushalte in de Dorpsstraat in zuidelijke richting vertrekken. Voorbij de kerk linksaf (Verwoldseweg)
2. Verwoldseweg volgen tot voorbij een tunneltje onder de N332. Daarna nog ongeveer 350 m doorlopen. tot paaltje keuzepunt O38, dat is waar een grind/zandpad (Pastorielaan) in een bocht van de Verwoldseweg rechtdoor gaat. Volg hier de wit-rode markering NB. Voorbij de zijweg (Marsmansteeg) kunt u links in de berm lopen
3. Einde Pastorielaan links en meteen weer rechts, een bospad. Op de hoek een paar picknicktafels. Daarna ongeveer 450 m doorlopen tot u het landgoed Verwolde bereikt
4. Bij het bordje 'Verwolde' rechtdoor. Negeer na circa 250 m een zijpad naar rechts in het bos
5. Bij een splitsing van bospaden links aanhouden. Volg hier niet de rood-witte markering
6. Aan het einde van het pad rechtsaf. U loopt nu langs de gracht die om de tuin van het Huis Verwolde loopt, met uitzicht op het landhuis
7. Aan het einde linksaf (Jonker Emilepad), een brede laan
8. U passeert eerst een gele slagboom. Doorlopen tot voorbij de oprijlaan naar het landhuis. Daarna eerste pad rechtsaf, een asfaltweggetje naar huisnummer 3, boerderij Meijer
9. In de bocht vóór het erf recht door, een bospad tussen beuken
10. Aan de rand van het bos rechts aanhouden, doorlopen tot aan een zandweg (Juffersdijk)
11. Bij de zandweg rechtsaf. U passeert boerderij Jacobahoeve. Daarna met de bocht mee naar links
12. U passeert boerderij 't Jachthuis. In de volgende bocht rechtdoor, een bospad via een opening in de afrastering en direct daarna een bruggetje. U volgt dit pad tot u bij boerderij Blankenberg en opnieuw de Juffersdijk uitkomt
13. Aangekomen bij de Juffersdijk linksaf en tegenover de eerstvolgende boerderij (nr. 6) rechtsaf, een bospad. Op de hoek het paaltje van keuzepunt O16
14. Dit bospad langdurig volgen tot u uitkomt bij een dikke dode boom met de naam 'Oom Frits' en het paaltje van keuzepunt O41. Daar linksaf, een halfverhard voetpad
15. Halfverhard voetpad volgen en met de bocht mee naar rechts. In de bocht een bordje richting de 'Dikke Boom', d.w.z. een tweede dikke boom

Deze dikke boom komen we even verderop tegen. Deze staat bekend als de dikste eik van Nederland en is waarschijnlijk al (bijna) 500 jaar oud. De boom heeft een stamomvang van 7,60 m

16. Even voorbij de Dikke Boom rechtdoor, zijpad naar links negeren
17. Aan het eind linksaf, een lange laan tussen bomen
18. Aan het eind van de laan opnieuw linksaf
19. U komt uit op de Boomkampsweg, een rustige asfaltweg. Hier rechtsaf
20. Aan het einde van de Boomkampsweg rechtsaf (Verwoldseweg) en na 130 m weer linksaf (Dijkmansweg). Dijkmansweg circa 1.250 m aflopen tot waar, in een bocht, een zandpad rechtdoor gaat (Aardappeldijk)

NB. De Dijkmansweg is doorgaans niet erg druk, maar er wordt wel hard gereden. Over grote delen van deze weg is de berm breed genoeg om in de berm te lopen

21. Na circa 450 m kruist de Aardappeldijk een breed zandpad, daarachter een lage balk over de weg. Nog 120 m rechtdoor lopen en dan linksaf, een bospad
22. Op dit bospad in een splitsing links aanhouden. Het pad eindigt bij opnieuw een lage balk aan de rand van datzelfde brede fietspad. Hier gaat u rechtsaf, het bos in
23. Dit bospad aflopen tot een klinkerweg. Aan de overzijde verder tot aan een halfverhard fietspad
24. Fietspad oversteken, daarna eerste graspad rechtsaf
25. Einde graspad rechtsaf en na ongeveer 80 m bij een woonboerderij linksaf, een fietspad tussen twee beukenhagen. Op de hoek het paaltje van keuzepunt O66
26. Voorbij de woonboerderij linksaf, een graspad met een lage balk over het pad
27. Graspad wordt zandpad. Dit brede zandpad volgen tot het bij een weiland scherp naar rechts buigt. Op die plek gaat u linksaf, een minder belopen pad tussen eiken
28. Het pad tussen de eiken volgen tot rechts opnieuw een lage balk over een weinig belopen pad
29. Bij het pad met de lage balk rechtsaf. Dit enigszins ruige pad met de bochten mee volgen tot u uitkomt op een breder recht pad, eerdere zijpaden negeren
30. Op het bredere pad rechtsaf. In de verte ziet u het landhuis Ampsen. U loopt door tot de slotgracht en het toegangshek van het landhuis
31. Bij het landhuis rechtsaf. U passeert achtereenvolgens een bruggetje en daarna aan uw linkerkant: 1) een pad naar links met geel-rode markering, 2) een bosperceel met een hek tussen twee bakstenen zuiltjes een 3) een lang recht pad en 4) een bospad dat zich direct splitst en dat het begin is van het 'Sterrebos' dat hoort bij het kasteel Ampsen. Hier linksaf

NB. Als u de route wilt verkorten gaat u bij 2) het pad met de geel-rode markering linksaf. Sla in de routebeschrijving de punten 32 t/m 36 over en ga verder bij punt 37.

32. Neem van de vier paden bij de splitsing het tweede pad van links. Loop dit uit tot het eind
33. Aan het eind scherp rechtsaf, het eerste pad naast het pad waar u vandaan komt. Dit pad volgen tot aan het tweede knooppunt van paden, een punt in het hart van het Sterrebos waar acht paden bijeenkomen
34. Hier 90o linksaf tot aan een ven. Vervolgens het tweede pad aan uw rechterhand en dit pad volgen tot aan het brede zandpad, ter hoogte van een wit hek met het opschrift 'Landgoed Ampsen'
35. Op het brede zandpad rechtsaf en langs dit pad teruglopen tot aan de afslag met de geel-rode markering, deze keer aan uw rechterhand
36. Het geel-rood gemarkeerde pad inslaan. U loopt achterlangs het landhuis en vervolgens door een weiland naar de weg (Ampsenseweg)
37. Rechtdoor richting spoorovergang (Ampsenseweg)
38. Voorbij het spoor linksaf (Spoorlaan) en vervolgens doorlopen naar het station Lochem. Hier eindigt deze wandeling.

Praktische informatie

Hoe er te komen
Heen: doordeweeks met de Blauwnettrein naar Lochem en vervolgens met belbus 852 naar Laren (Gld). U dient de belbus van tevoren te reserveren via nummer 0800 0232 545.
Op zaterdagen en zondagen: bus 450 (Laren via Gorssel)
In alle gevallen uitstappen halte 'Dorpsstraat'.
Terug: vanaf Station Lochem met de trein van Arriva naar Zutphen.

Horeca
> In de Dorpsstraat in Laren
> Theetuin bij het landhuis Verwolde
> Boerderij Vennekotte aan de Boomkampsweg (een rustpunt), een kleine 300 m links van punt 20 uit de routebeschrijving
> Camping Lieftink aan een zijweg van de Dijkmansweg , op circa 200 m van de route
> bij station Lochem

Percentage verhard-onverhard
78 % halfverhard of onverhard. Op de landgoederen vooral zand- en bospaden; het tussenstuk vooral over min of meer rustige, maar verharde landwegen

Achtergrondinformatie

Een kerk gebouwd door Rijkswaterstaat

De dorpskerk van Laren heeft een bijzondere, enigszins strenge neoclassicistische stijl. Het is een van de Waterstaatkerken die Nederland rijk is. In de 19de eeuw, toen Nederland de Nederlands-Hervormde Kerk als officiële staatsreligie kende, waren kerken nog staatsbezit en werden ze veelal door de ingenieursdienst van de Staat, Rijkswaterstaat, gebouwd. Dergelijke kerken noemt men 'Waterstaatskerken'. De kerk in Laren werd gebouwd in 1835.

Landgoed Verwolde, een Zutphens riddergoed

Verwolde wordt voor het eerst in schriftelijke stukken vermeld in 1346. Maar vermoedelijk is Verwolde al in de 12de eeuw als jachtslot gesticht door een van de Heren van Keppel. Het werd een aantal keren herbouwd, meestal na oorlogshandelingen. Zo werd het kasteel in 1510 aangevallen door de bisschop van Utrecht met een leger van 1600 ruiters en 300 voetknechten. Het kasteel lag namelijk op de grens van het hertogdom Gelre en het Oversticht (Overijssel), wat toen toebehoorde aan het bisdom Utrecht. Het kasteel werd volledig afgebroken, de drievoudige grachten werden gedempt en de wallen werden geslecht. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd het ingenomen door de Spanjaarden. Het raakte daarbij zwaar beschadigd. In 1775 kwam het toenmalige huis in handen van Frederik Wilhelm van der Borch, die daarmee kon toetreden tot de ridderschap van het Kwartier van Zutphen. Deze baron bouwde op dezelfde plek een nieuw voornaam huis in neoclassicistische stijl. In 1926 liet de toenmalige eigenaresse een hoektoren bouwen om het huis een meer kasteelachtig aanzien te geven. in 1976 deed de familie Van der Borch van Verwolde het huis en het omliggende park om financiële redenen over aan Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen. Het huis wordt echter momenteel weer door een nazaat van de familie bewoond. Onder haar leiding is de oude moestuin nieuw leven ingeblazen en zijn er een landgoedwinkel en een theeschenkerij geopend.

Landgoed Ampsen, al bijna 500 jaar in dezelfde familie

Het landgoed Ampsen is 685 ha groot. Behalve veel bos bestaat het uit landbouwgronden, natuurgebieden, opstallen en een sterrebos. Net als het landgoed Verwolde kent het landgoed Ampsen een lange geschiedenis. De eerste vermelding is uit 1379 als Wolter van Ampsen het goed Ampsen aan de Graaf van Gelre opdraagt en dat in leen van hem terugontvangt. Het is op dat moment een versterkt goed. Via vererving komt het in 1539 in handen van de Duitse edelman Von Nagell. Daarna was het eeuwenlang in bezit van deze familie. Via de vrouwelijke lijn is het dat nog steeds, zij het onder andere namen. Oorspronkelijk ging het om twee nabijgelegen landhuizen: Olden-Ampsen en Nije-Ampsen. Beide huizen werden in de 80-jarige oorlog door de Spanjaarden verwoest. Het slot Nije-Ampsen werd herbouwd. In 1750 werd het gemoderniseerd en flink uitgebreid. Het kreeg toen de vorm die het nu grotendeels nog steeds heeft.

Het Sterrebos van kasteel Ampsen

Een sterrebos is een bos met lanen die vanuit een middelpunt straalsgewijs naar de uiteinden lopen en zo een ster vormen. Het nog steeds bestaande, zeer complex ingerichte sterrebos van kasteel Ampsen is hier een prachtig voorbeeld van. Sterrebossen raakten in de achttiende eeuw in de mode op de vele landgoederen. Ze vormen zo een populair element uit de barokke tuinarchitectuur van die tijd. Vanuit het midden kan men in het donkere bos aan alle kanten aan het eind van de lanen de hemel zien. Men vond dat optisch interessant. Minstens zo belangrijk is dat de jonkers en de jonge freules, elk in groepjes over de paden wandelend, elkaar voortdurend tegenkwamen en elkaar konden observeren. Het sterrebos als huwelijksmarkt!

